

„KONTRAKT” JAKO FORMA PRACY Z UCZNIAMI

Kontrakty zawierane z uczniami w szkole funkcjonują od wielu już lat i w wielu źródłach można znaleźć informacje na ten temat. Chcę podzielić się tu jedynie kilkoma własnymi spostrzeżeniami i doświadczeniami. Od wielu lat prowadzę zajęcia warsztatowe i wielokrotnie sporządzałam z młodzieżą kontrakty. Przekonałam się jak bardzo zawarcie ich ułatwia pracę i jak duże są ich walory wychowawcze i edukacyjne.

Kontrakt może dotyczyć lekcji wychowawczych, bloku zajęć, wycieczek, sposobu oceny zachowania, przydzielania zadań czy funkcji w klasie, zasad obowiązujących na lekcjach danego przedmiotu i wymagań oraz wielu innych sytuacji szkolnych. Może obowiązywać przez cały cykl edukacyjny, rok szkolny lub czas wykonywania określonego zadania – będzie wtedy mniej lub bardziej szczegółowy, krótszy lub dłuższy.

PO CO NAM KONTRAKT?

Niewątpliwą zaletą takiej formy pracy jest to, że uczeń sam tworzy lub współtworzy zasady, których będzie przestrzegał. Prowadzącemu zajęcia natomiast ułatwia sformułowanie swoich celów, spodziewanych rezultatów i czytelnych dla ucznia wymagań. Stwarza również okazję do otwartej komunikacji dotyczącej wzajemnych oczekiwań w relacjach uczeń – nauczyciel. W sposób naturalny uczy zachowań asertywnych i negocjacji.

W PRAKTYCE...

Jeśli uczniowie nigdy dotąd nie spotkali się z taką formą pracy, należy wytłumaczyć im pojęcie kontraktu i jego cel. Warto odwołać się do przykładu prawa, kodeksów towarzyszących każdej społeczności. Ważne będzie tu podkreślenie, że zawierając kontrakt, każda osoba w grupie ma bezpośredni wpływ na jego treść.

Możemy pokazać młodzieży przykładowy kontrakt wypracowany przy innych okazjach. W niektórych grupach przynosiłam na zajęcia „gotowiec” zawierający kilka punktów – były to podstawowe zasady dyskusji i pracy w zespole (typu: „mówi jedna osoba na raz”). Ważne jest w takiej sytuacji, abyśmy przedyskutowali każdy punkt, wyjaśniając uprzednio dlaczego proponujemy jego wprowadzenie. Często moja lista była rozbudowywana przez uczestników zajęć.

W innych sytuacjach uczniowie tworzyli swoje zasady „od podstaw”. Zależnie od temperamentu i dojrzałości grupy można stosować pracę w zespołach, burzę mózgów, metodę śnieżnej kuli. Praca taka zajmowała zwykle kilka zajęć. Nie jest to czas stracony, nie warto się spieszyć.

Jeśli wypracowany kontrakt nie zawiera ważnych dla zajęć punktów np. zasad dyskusji, kwestii krytyki, prawa do odmowy, można w tym momencie podsunąć wspomniany „gotowiec”. Możemy również poczekać, aż brak tych zasad zacznie być na zajęciach odczuwalny.

Warto, aby uczniowie byli świadomi, że mogą modyfikować kontrakt gdy zaistnieje taka potrzeba.

Zazwyczaj „gotowcami” podpieram się prowadząc warsztaty przewidujące niewielką ilość spotkań i z określoną z góry tematyką.

Metodę powolnego wypracowywania zasad stosuję w moich „osobistych” klasach.

Często na początku pierwszego spotkania autorytatywnie wprowadzałam obowiązek przestrzegania zasad dyskusji tłumacząc dlaczego tak postępuję i zawsze młodzież to popierała.

Pamiętajmy, że przestrzeganie kontraktu obowiązuje również nauczyciela.

FORMA I TREŚĆ

Najwygodniej zapisać kontrakt w postaci krótkich i prostych punktów. W miarę możliwości powinny one zawierać sformułowania pozytywne – unikamy słowa „nie”. Np. zamiast: „nie kłamiemy” zapiszmy: „mówimy szczerze albo wcale”. Lepiej gdy kontrakt nie jest zbyt obszerny, przynajmniej na początku.

Może wyglądać tak:

Kontrakt klasy I a

1. Mówi jedna osoba na raz.
2. Jesteśmy wolni od oceny, krytyki.
3. Mówimy wyłącznie w swoim imieniu i o sobie.
4. Mówimy **do** innych, nie **o** innych.
5. Każdy ma prawo do własnego zdania. (Możemy się nie zgadzać, ale szanujemy opinię innych).
6. Każdy sam decyduje o swojej aktywności.
7. Robimy to, co dla nas korzystne i bezpieczne. Pilnujemy własnej prywatności.
8. Zachowujemy dyskrecję.

Czasami zaistnieje konieczność zapisania zasady powstrzymywania się od agresji.

Po spisaniu warto raz jeszcze przedyskutować czy wszystkie zasady są jasne. Każda osoba w grupie powinna głośno potwierdzić, że przyjmuje kontrakt. Warto go podpisać (prowadzący zajęcia również). Wieszamy w sali na stałe lub podczas danych zajęć.